

funktionshindrade/handikappade barn som misstänks varit utsatta för brott i Sverige under perioden 1999-2001. Vilka handikapp har de och vad misstänks de varit utsatta för? Projektet ska därefter undersöka hur de funktionshindrade och handikappade barnen blivit bemötta men också hur de klarat av att berätta om sin eventuella utsatthet. I de ärenden som leder till åtal ska även studeras hur tingsrätten förstått och bedömt misstanken om brott mot de handikappade barnen.

Syftet med det här projektet är att öka rättsäkerheten för handikappade barn. Genom djupstudier av faktiska ärenden ska projektet utveckla kunskaper om samtalstekniker som kan underlätta respektive försvåra för barn med olika funktionshinder och handikapp när de ska återge brottserfarenheter. Projektet strävar mot att hitta kunskaper som kan förstärka handikappade barns möjligheter att komma till tals utifrån sina förutsättningar.

Referenser:

- Cederborg, A-C. 1998. "Små barns berättelser om sexuella övergrepp. *Socialvetenskaplig tidskrift* 5: 1: 24-44.
- Cederborg, A-C. 1999. "The construction of children's credibility in judgments of child sexual abuse". *Acta Sociologica* 42: 147-158.
- Cederborg, A-C. (2000). *Barnintervjuer. Vägledning för utredningsarbete*. Liber
- Cederborg, A-C. 2001. Factors influencing child witnesses. *Scandinavian Journal of Psychology* (under utgivning).
- Cederborg, A-C, 2002. The discourse of police interviews: The case of sexually abused children. *Ec I Law, enforcement, communication and community* Howard Giles, (ed.). Amsterdam: Benjamins Publishing Co.
- Cederborg, A-C., Orbach, Y., Sternberg, K.J. and Lamb. M.E. 2000. "Investigative interviews of child witnesses in Sweden". *Child Abuse and Neglect* 10: 1355-1361.

Nr. 65

Offer för kvinnlig könsstympning – forskning viktig för rätt bemötande och brottsprevention

Vanja Berggren
Doktorand internationell hälsa, Karolinska Institutet
Stockholm, Sverige

Kvinnlig könsstympning är ett känsligt ämne som berör och angår oss alla. Enligt FN:s beräkningar har omkring 130 miljoner kvinnor och flickor i världen genomgått någon form av kvinnlig könsstympning. Krig, svält och andra katastrofer har lett till att vi nu ser kvinnlig könsstympning även i vår del av världen bland invandrare från dessa områden. I Sverige finns ca 20 000 kvinnor och flickor med rötter från områden där kvinnlig könsstympning är

norm. Den uråldriga sedvänjans rötter är komplexa, men återkommande aspekter i litteraturen är reproduktionens roll, socialt tryck, tradition och ritual, liksom kvinnlig kyskhet och manlig makt.

Det kan vara svårt att skildra och fördöma fenomenet, utan att samtidigt också döma de redan utsatta kvinnorna och flickorna. De är alla offer för könsstympning i sin barndom och riskerar dessutom multipel viktimisering både på grund av migrationens effekter samt i samband med eventuell upprepad könsstympning efter varje förlossning. Ingreppen är förbjudna enligt svensk lag och också i många av ursprungsländerna. För att det preventiva arbetet ska nå riskgruppen behövs mer kunskap för att undvika stigmatisering och ytterligare marginalisering av en redan utsatt grupp. Det brottspreventiva arbetet kräver mer kunskap om sedvänjans komplexitet utifrån de drabbade kvinnornas perspektiv. Forskning kan vara ett viktigt instrument för förebyggande och förändring, förutsatt att den når ut till politiker, makthavare, religiösa ledare och vuxna och barn inom de grupper där detta kulturmönster fortfarande lever kvar, samt till berörda personalgrupper inom till exempel sjukvården. En del av vår planerade forskning handlar om att belysa hur de drabbade kvinnorna upplever mötet med den svenska hälso- och sjukvården samt svensk lagstiftning.

Senare tids forskning visar flera tecken till positiv förändring i attityder till kvinnlig könsstympning. Både forskning bland somalier i Sverige och i ett av ursprungsländerna, Sudan, har visat att berörda befolkningsgrupper börjar ifrågasätta värdet av traditionen. Kvinnor med högre utbildningsnivå tenderar att överge sedvänjan och yngre män uppger att de tar avstånd för traditionen kvinnlig könsstympning.

Djupgående kvalitativ forskning behövs om relationen kvinnlig könsstympning och sexualitet och om beslutsprocessen hos den vuxna kvinnan som låter ihopsyning/reinfibulation ske också efter förlossning. En makt- och könsteoretisk analys är nödvändig, inbegripande bl. a. den patriarkala samhällsstrukturen som låter tortyren könsstympning fortgå. En sådan analys får inte blunda för den nämnda oväntade inställningen till könsstympning av kvinnor hos vissa män.

Referenslitteratur:

1. Almroth-Berggren V, Almroth L, Hassanein OM, El Hadi N, Lithell U-B, Bergström S. (2001) Re-infibulation among women in a rural area in central Sudan, *Health Care for Women International*, 22(8): 711-722.
2. Almroth L, Almroth-Berggren V, Hassanein OM, Al-Said SS, Hasan SS, Lithell U-B, Bergström S. (2001) Male complication of female genital mutilation. *Social Science of Medicine* 53(11):1455-1460.
3. Almroth L, Almroth-Berggren V, Hassanein OM, El Hadi N, Al-Said SS, Hasan SS, Lithell U-B, Bergström, S. (2001) A community based study on the change of practice of female genital mutilation in a Sudanese village. *International Journal of Gynaecology and Obstetrics*. 74(2):179-85.

4. Almroth L, Almroth-Berggren V, Bergström S. (2001). Behov av mer forskning om kvinnlig könsstympning. Brist på kommunikation mellan kvinnor och män bevarar traditionen. *Läkartidningen*; 98(47):5355-5360.

Nr. 66

Operation kvinnofrid: efter sex år och tre affischkampanjer

Karen Leander
Operation Kvinnofrid
Stockholm, Sverige

Syftet med det länstäckande myndighetssamverkande initiativet i Stockholm, Operation Kvinnofrid, är att höja medvetande- och kunskapsnivån bland allmänheten om våld mot kvinnor samt att höja kompetensen och lyhördheten hos myndighetspersonal som kommer i kontakt med kvinnor, som utsätts för mäns våld, och med deras barn. Dessutom är stöd till samverkansgrupperna runt om i länet en viktig uppgift. De mest aktiva myndigheterna är Stockholms stad, polisen, länsstyrelsen och landstinget. Initiativet baseras på samverkanstänkande. De två huvudstrategierna är utåtriktade affischkampanjer och interna utbildningar.

Hittills har tre affischkampanjer utförts med olika betoningar: Kvinnorna (1997; "Det värsta ärren sitter på insidan"); männen (1999, "Våld mot kvinnor är mäns ansvar") och barnen (2000, "Mäns våld mot kvinnor drabbar även barn"). Reaktionerna till kampanjerna har växt i intensitet över tid. Den tredje kampanjen – med fyra bilder av barn och ungdomar som på olika sätt kommenterar sina våldsamma pappor – väckte utan tvekan den största debatten. Man kan konstatera att begreppet Operation Kvinnofrid är "lanserat". Mätningar har också visat att kampanjen uppmärksammades av en stor andel av länets befolkning och att förtroendet för initiativet var fortfarande hög efter debatten och kontroverserna.

Efter flera år kan man reflektera över vissa aspekter av organisationen och prioriteringarna. Myndighetssamverkan är ett centralt begrepp inom Operation Kvinnofrid. Finns det nackdelar med samverkansmodellen? Hur förenar man så åtskilda synsätt på och hantering av våldet, dvs. som ett brott, ett hälsoproblem, ett tecken för hälsorisk och ett ärende för socialtjänsten? Finns det etiska problem? Behövs ett centralt kansli eller är det viktigt att arbetsgruppsmedlemmar förblir placerade ute i myndigheterna med Operation Kvinnofrid som en bland flera arbetsuppgifter? Sker samverkansarbetet på bekostnad av de interna myndighetsinsatserna eller är de ömsesidigt stärkande? Är kampanjer den rätta strategin med tanke på resursbegränsningar eller den rätta metoden med tanke på diskrepansen mellan det tunga budskapet och det förenklande medlet? Finns